

श्री अध्यक्ष महोदय,

तेस्रो नगरसभाको संक्षिप्त भूमिका प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु ।  
नेपालको संविधानले तीन तहको सरकारको परिकल्पना सहित नेपालमा संघिय प्रणाली स्थापित भएको छ । राज्यको जवाफदेही जिम्मेवारी, उत्तरदायित्व तथा काम, कर्तव्य र अधिकार तीन तहमा बाँडफाँड भएको छ । संघिय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहको सरकारहरु गठन भई संचालित भएको अवस्था रहेको छ । यस कपिलवस्तु नगरपालिकाको निर्वाचन भई नयाँ संरचनाको रूपमा स्थानीय सरकारको हैसियतले भूमिका निर्वाह गरेको छ । संविधान त प्राप्त अधिकार क्षेत्र भित्र रहि एक वर्षको अवधिमा विभिन्न क्षेत्रहरुमा कार्य गरि दुई वटा नगरसभा सम्पन्न गरेको अनुभव सहित तेस्रो नगरसभा सम्पन्न गर्ने सुअवसर हामीलाई प्राप्त भएकोमा यहाँहरु समक्ष खुसी तथा अभार व्यक्त गर्दछु ।

#### आधारहरु

नेपालको संविधान,स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४,स्थानीय श्रोत पुस्तिका,विगत सभाका बैठकका निर्णयहरु राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोगको सम्वन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐनमा अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन २०७४,संघिय सरकार तथा प्रदेश सरकारका मार्गदर्शन,नगरसभासदस्यहरुको पृष्ठपोषण बजेट नीति तथा कार्यक्रमका आधारहरु हुन ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म वार्षिक बजेट नीति तथा कार्यक्रमको विशेषता प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु ।

#### बजेटका विशेषताहरु:

- नगरवासीको जीवनस्तरमा सुधार
- नगर सुन्दरीकरण
- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा
- संचारमैत्री नगर
- खेलकुद विकास
- वालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन

अध्यक्ष महोदय,

अब म बजेट नीति तथा कार्यक्रमको उद्देश्य प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

- ✓ गुणस्तरीय भौतिक पूर्वाधार विकास
- ✓ नगरवासीहरुको आर्थिक सामाजिक जीवनमा आमूल परिवर्तन
- ✓ आगामी ५ वर्ष भित्रमा नगरलाई फुसको घर मुक्त नगर बनाउने ।
- ✓ छाडा पशु तथा भुस्याहा कुकुर नियन्त्रणका लागि चालु आ.व. वाट नै कार्य प्रारम्भ गरिने ।

अब म गत आ.व.को समिक्षा प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु ।

गत वर्षको कुल बजेट ६९ करोड २४ लाख ५९ हजार पारित गरेका थियौं जस मध्ये पुँजीगत तर्फ रु. ३९ करोड ५ लाख ८७ हजार ७९३ तथा चालु तर्फ रु. ३० करोड ९८ लाख ७९ हजार २०७ रहेको थियो । सो मध्ये पुँजीगत खर्च २९ करोड ३९ लाख ६२ हजार ४७९ र चालु तर्फ रु. ३९ करोड ९८ लाख ९५ हजार ९४७ खर्च भएको जानकारी गराउदछु ।

समिक्षा अवधिमा सम्पन्न भएका योजना संख्या ३५० रहेको छ ।

आ.व. ७४/७५ मा संचालन भएका मुख्य मुख्य कार्यक्रमहरु यस प्रकार रहेका छन् ।

- भौतिक पूर्वाधार विकास कार्यक्रम
- आर्थिक विकास कार्यक्रम
- सामाजिक विकास कार्यक्रम
- बन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन कार्यक्रम
- संस्थागत क्षमता विकास कार्यक्रम
- दमकल सेवा
- शिक्षा
- स्वास्थ्य
- नगर सरसफाई
- सुचना मैत्री कार्यक्रम
- यातायात,ढल विकास, नगर प्रोफाइलको नगर गुरु योजना सम्पन्न हुने क्रममा रहेको छ ।
- पार्किङ्ग व्यवस्थापन
- नगरपालिकाको कार्यालयमा सि.सि.टि.भि. जडान
- ऐन, कानून, नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिका तर्जुमा गरिएको ।
- कार्यालयका सुचना तथा गतिविधिहरु वेवसाइट तथा सामाजिक संजाल मार्फत प्रकाशन गरिएको ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन नगर बाल समूह संजाल गठन गरिएको
- बालमैत्री स्थानीय शासन नगर समितिको गठन तथा संचालन भएको ।
- बालमैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन तथा घोषणा प्रतिबद्धता गरिएको ।
- न्यायिक समितिले सक्रिय रुपमा कार्य सम्पादन गरेको ।
- नगर योजना तथा कार्यक्रमहरुको अनुगमन गरिएको ।
- सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न गरिएको ।
- एक व्यक्ति एक फलफूल विरुवा रोपन कार्य भएको ।
- वडा नं. १२ लाई बाल विवाह मुक्त वडा घोषणा गरिएको ।
- खुला दिशा मुक्त नगर घोषणाका लागि कार्यक्रमहरु संचालन गरिएको ।
- कृषि, पशु विकास कार्यक्रम संचालन गरिएको ।
- बहु क्षेत्रिय पोषण सम्बन्धी चेतना मुलक कार्यक्रम गरिएको ।
- वडा स्तरीय योजना तथा कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएको ।
- यति हुंदाहुंदै पनि दक्ष तथा पर्याप्त कर्मचारीको अभाव,पहिलो सिकाईको वर्ष भएको ,समयमै पर्याप्त ऐन कानुनको निर्माण हुन नसक्नु,विषयगत क्षेत्रमा दोहोरो जिम्मेवारी र जवाफदेही,वर्षभरी नै भ्रमण

गोष्ठीहरुमा भाग लिनुपरेको आदि कारणहरुले गर्दा सोँचे अनुसार कार्यक्रम संचालनमा प्रभावकारी गराउन नसकिएको यथार्थता हाम्रो सामु रहेको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म आगामी आ.व. ०७५/७६ को वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

## ‘समृद्ध नगर खुसी नगरवासी, स्थिर र दिगो विकासको गति’

### वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

#### भौतिक पूर्वाधार विकास समिति

१. कपिलवस्तु नगरपालिका क्षेत्र भित्रका विद्युत पोलहरुमा लागेका बत्तीहरु व्यवस्थित गरिनेछ ।
२. चालु आ.व. मा संचालनमा रहेका अधुरो नगर स्तरीय योजनाहरुलाई आगामी आ.व. मा पनि बजेट विनियोजन गरि कार्यान्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३. निर्माण व्यवसायीहरुबाट भएको कार्यहरुको सम्बन्धमा गुणस्तरीय काम गरेका व्यवसायीहरुलाई पुरस्कृत तथा सम्मान गर्ने तथा समयमा काम सम्पन्न नगर्ने निर्माण व्यवसायीलाई दण्डीत गर्ने ।
४. उपभोक्ता समितिबाट संचालन हुने योजनाहरुमा अनिवार्य लागत सहभागीता गराउन पक्की कामको लागि १० प्रतिशत तथा कच्ची कामको लागि २० प्रतिशत लागत सहभागिता गर्ने नीति लिइनेछ ।
५. नगर गुरु योजना सम्पन्न हुना साथ सोहि योजनामै रहेर योजनाबद्ध तरिकाले विकास गर्ने ।
६. पूर्वाधार निर्माण तर्फ देखिने गरि पक्की सडक तथा भवनहरु निर्माण गर्ने नीति लिइने छ ।
७. दाता तथा अन्य संघसंस्थाको साभेदारीमा सिचाई योजना संचालन गर्न म्याचिङ्ग विनियोजन गरी उक्त योजनाहरु स्थलगत निरीक्षण गरि आवश्यकताका आधारमा मात्र कार्यान्वयन गरिनेछ ।
८. कपिलवस्तु नगरपालिका क्षेत्र भित्रका नगरवासीहरुको घरको फुसको छानालाई विस्थापित गरि फुसको घर मुक्त नगर बनाउन आगामी ५ वर्षभित्रमा सम्पन्न गर्ने गरी विशेष कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिइनेछ ।

#### ९. भवन निर्माण अनुमति :

१. आंशिक रुपमा (प्लिनथ लेभल) नक्सा पास भएका घर/भवन नगरपालिकाले लागु गरेको भवन निर्माण मापदण्ड तथा सडक ऐन अनुसार भएको, सार्वजनिक जग्गा अतिक्रमण नगरेको अवस्थामा भवन स्वामित्वकर्ताले उक्त भवन तत्कालिन मापदण्ड अनुसार भएमा हालको दररेटमा थप २५% (पच्चिस प्रतिशत) जरिवाना लिई अभिलेखिकरण र नियमित गरि नक्सा पास गरिनेछ ।
२. पूर्व स्वीकृती नलिई शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड, २०७२ लागु हुनु भन्दा अगाडी बनेको घर/भवनहरुको हकमा नगरपालिकाले तोकेको प्रक्रिया अनुसार र स्वामित्वकर्ताले उक्त भवन २०७२ भन्दा अगाडि निर्माण भएको भन्ने प्राविधिक प्रतिवेदन सहित निवेदन दिएमा २५% (पच्चिस प्रतिशत) जरिवाना लिई नक्सा नियमित गरि पास गरिदिनेछ ।
३. नगरपालिका कायम हुनु भन्दा पहिले बनेको घर/ भवनहरुको हकमा स्वामित्वकर्ताले प्राविधिक प्रतिवेदन सहित निवेदन दिएमा नगरपालिकाले स्थलगत निरीक्षण गरी वर्तमान दररेट लिई नक्सा नियमित/अभिलेखिकरण गरि पास गरिनेछ ।

४. सुपरस्ट्रक्चर सम्मको स्वीकृती लिई निर्माण सम्पन्नको प्रमाणपत्र लिन बाकी रहेका घर/भवनहरुको लागी नगरपालिकाले स्थलगत निरीक्षण गरी रु. १०००।०० (एक हजार) शुल्क लिई नक्सा नियमित/अभिलेखीकरण गरि पास गरिनेछ ।
  ५. उपरोक्त बुंदा नं. (१॥२॥३॥ र ४) को हकमा २०७६ असार मसान्त भित्र पेश हुन आएका निवेदनहरु उपर कारवाही गरी नियमित/अभिलेखीकरण सहित घर नक्शा पास गरिनेछ ।
  ६. बह्रदो शहरीकरण लाई व्यवस्थित तथा सुरक्षित गर्न "यस नगरपालिकाबाट स्वीकृत भवन निर्माण संहिता तथा वस्ती विकास मापदण्ड" बनाएर लागु गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । सो मापदण्ड पारित नहुन्जेल सम्म शहरी विकास मन्त्रालयको वस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी आधारभूत मापदण्ड अनुसार कार्य गर्ने तरं १५०० स्क्वायर फिट सम्म र भुई तल्ला र माथिल्लो तल्ला सम्मको भवनको हकमा यस नगरपालिकामा भरखरै ग्रामिण गा.वि.स.हरु पनि गाभिएको अवस्था तथा अधिकांस नगरवासीहरुले एकै चोटी एक तल्ले घर पनि पूर्ण निर्माण गराउन नसक्ने अवस्था देखिएकोले उल्लेखित सिमा सम्म structural analysis अनिवार्य नहुने । नगरपालिकाबाट स्वीकृत घर नक्सा अनुरूप भवन नबनेमा उक्त भवनमा थप निर्माण कार्यको अनुमति नगरपालिकाले नदिने ।
१०. मापदण्ड अनुसार भवन बनाउनका लागि प्रोत्साहित सुसुचित सचेतना गर्ने गराउने व्यवस्था वडा कार्यालयबाट गर्ने र २०७२ पछाडि मापदण्ड विपरित बनेका घरहरुको तथ्यांक संकलन समेत वडा कार्यालयबाट गरि नगरकार्यपालिकामा प्रतिवेदन पेश गर्ने ।
  ११. भवन तथा शहरी विकासका लागी एकिकृत वस्ती विकासको संभावनाको अध्ययन गरि प्राप्त प्रतिवेदनको आधारमा प्राथमिकता साथ एकिकृत वस्तीहरुको निर्माण र विकास गर्दै लगिनेछ ।
  १२. जग्गा प्लाटिङ्गलाई मापदण्ड पुरा गरेर व्यवस्थित गराइनेछ ।
  १३. यस नगरपालिकालाई हरित शहरको रुपमा विकास गर्ने नीति लिइनेछ ।
  १४. छाडा पशुलाई व्यवस्थापन गर्न कान्जी हाउसको व्यवस्थापन गर्ने ।
  १५. एफ.एम.रेडियो व्यवस्थापन तथा संचालन ऐनको कार्यान्वयनमा जोड दिने ।
  १६. संचार क्षेत्रमा आबद्ध संचारकर्मीहरुको उद्धार तथा राहत, पेशागत हकहितको संरक्षण तथा उत्थानको लागि एउटा कोषको स्थापना गर्ने तथा कोषको संचालन कार्यविधि निर्माण गरी नगरलाई संचार मैत्री नगरको रुपमा विकास गर्ने ।
  १७. खेलकुदको विकास, प्रवर्द्धन, संरक्षण तथा खेल मैदान निर्माण गराउदै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
  १८. नगरक्षेत्र भित्रका प्रति जग्गाहरुको १२ वटै वडाहरुबाट तथ्यांक लिई संरक्षण सदुपयोग तथा उपयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
  १९. वडाबाट प्राप्त भएका तथा विभिन्न विषयगत समितिबाट पारित भएका योजनाहरुलाई क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लैजान प्रोजेक्ट बैकको रुपमा ती योजनाहरुलाई समावेश गर्ने ।
  २०. वडा कार्यालय भवन नभएका वडाहरुको लागि वडाभवन निर्माण गरि कार्यसञ्चालनको व्यवस्था मिलाइनेछ ।

## आर्थिक विकास समिति

### पशु विकास तर्फ

१. दुधमा आत्मनिर्भर कार्यक्रमहरु :  
यस कपिलवस्तु नगरपालिका अन्तर्गतका युवाहरुलाई विदेश पलायन हुन बाट रोक्न स्वदेशमै गाई / भैसी पालन गरी दुधमा उत्पादनको उत्पादकत्व बृद्धि गरी आय स्तरमा बृद्धि गर्ने ।
२. मासुमा आत्मनिर्भर कार्यक्रम :  
यस कपिलवस्तु नगरपालिकाको उत्तर र दक्षिण भेगका १/१ वडामा मासुमा आत्मनिर्भर कार्यक्रमको लागि पाडा खरिद, गोठ सुधार, औषधी उपचार साथै पशु आहार तर्फ उन्नत घास खेतीको बृद्धि गरी पाडा पालन कार्यक्रम संचालनमा ल्याई मासुमा आत्म निर्भर बनाउने ।
३. अण्डामा आत्मनिर्भर कार्यक्रम :  
यस नगरपालिका भित्रका केहि वडामा विशेष महिला कुखुरा पालन कार्यक्रम संचालनमा ल्याई यस नगरपालिकालाई अण्डामा आत्मनिर्भर बनाउने ।
४. पशु नश्ल सुधार :  
यस कपिलवस्तु नगरपालिका क्षेत्रहरुमा कृत्रिम गर्भाधान तालिम गराई गाई/भैसी को उन्नत जातका नश्ल सुधार गरी गाई/भैसीको उत्पादन बढाउनुको साथै एक गाउ एक प्राविधिकहरुलाई समेत कृत्रिम गर्भाधान सम्बन्धि तालिम दिने जसले गर्दा पशुहरुको नश्लमा सुधार भई पशुजन्य पदार्थको उत्पादकता बृद्धि हुनेछ । साथै यस कार्यक्रम संचालन गर्नको लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरु सिथ, एप्रोन, गमबुट, ए आई गन, ग्लोब र तरल नाईटोजन खरिद गर्ने ।
५. पशु आहार कार्यक्रम :  
यस कपिलवस्तु नगरपालिका क्षेत्र भित्र पशुपालन गर्ने कृषक, फार्म समुह समितिहरुलाई उन्नत जातका हिउदे तथा वर्षे घासको विउ खरिद गरी वितरण गर्ने जसले गर्दा पशुवस्तुहरुको उत्पादकत्वमा बृद्धि हुन्छ
६. पशु स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम :  
यस नगरपालिका भित्रका कृषकहरुले पालेका पशु चौपायाहरुलाई औषधी उपचार गर्नको लागि आवश्यक औषधीहरु तथा उपकरणहरु खरिद गरी यो कार्यक्रम संचालन गर्ने जसले गर्दा पशु चौपायाहरुको स्वास्थ्यमा सुधार आई उत्पादन बृद्धि गर्न सकिन्छ ।
७. पशु स्वास्थ्य नियमन कार्यक्रम :  
यस नगरपालिका भित्रका कृषकहरुले पालेका पशुपंक्षीहरुलाई विभिन्न विषाणुको कारणले गर्दा लाग्ने रोगहरुको नियन्त्रण गर्नको लागि आवश्यक भ्याक्सिन खरिद तथा नगरपालिका भित्रका पशुहाट बजार मासु पसलहरुको अनुगमन निरक्षण गरी व्यवस्थित गरी गुणस्तरीय बनाउने ।
८. भुस्याहा कुकुरलाई बन्ध्याकरण तथा एण्टीरेविज भ्याक्सिन गर्ने :  
भुस्याहा कुकुरले गर्दा पशुचौपायामा मात्र नभई मानव स्वास्थ्यमा समेत प्रतिकूल असर पर्ने हुदा यस नगरपालिका भित्र घमिरहेका फाल्तु भुस्याहा कुकुरहरुलाई बन्ध्याकरण तथा एण्टीरेविज भ्याक्सिन लगाउने जसले गर्दा भुस्याहा कुकुरबाट पर्ने असर न्यूनिकरण गर्न सहयोग पुग्छ ।
९. छाडा पशुचौपायाको नियन्त्रण कार्यक्रम :  
यस नगरपालिका भित्र छाडा छोडिएका पशु चौपायाहरुले गर्दा वातावरण दुषित, खेतिपातीमा हानि नोक्सानी तथा सडक दुर्घटना जस्ता घटनाहरु घट्नेहुदा यसलाई न्यूनिकरण गर्न कान्जि हाउसको स्थापना गरी त्यस्ता छाडा छोडिएका पशुहरुको व्यवस्थापन गर्न दाना पानी चरन क्षेत्र र हेरालु व्यक्तिको व्यवस्था गर्ने ।
१०. पशु बधशाला व्यवस्थापन गर्ने ।
११. बाखा पालन कार्यक्रम गर्ने ।

१२. वई फलु रोग नियन्त्रण कार्यक्रम गर्ने ।

### कृषि विकास तर्फ

१. व्यवसायिक कृषिको प्रवर्द्धन गर्न कृषि खाद्य तथा नगदेवालीको उत्पादन उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
२. आयात प्रतिस्थापन, निर्यात प्रवर्द्धन, पोषणमा सुधार, कृषकहरुको आमदानी स्तरोन्नती हुने किसिमको व्यावसायिक कृषि प्रणाली कार्यक्रम संचालनलाई प्रोत्साहन गरिने छ ।
३. बाली सघनतामा वृद्धि, कृषकहरुको सीप, क्षमतामा वृद्धि, सिंचाई क्षेत्र विस्तार, खाद्य सुरक्षामा टेवा, कृषि यान्त्रिकरणमा विस्तार, रोजगारीको सृजना, खेर गैरहेको जग्गाको सदुपयोग हुने जस्ता कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
४. कृषि अनुसन्धानबाट सिफारीस भएका स्थानीय माटो सुहाउँदो कृषि प्रविधि कृषक समक्ष पुऱ्याइने छ ।
५. पकेट क्षेत्र, ब्लक क्षेत्र, समूहगत मार्फत कार्यक्रम संचालन गर्न प्राथमिकता दिइने छ ।
६. खाद्यान्न बालीको विजवृद्धि कार्यक्रम संचालन गर्न प्राथमिकता दिइने छ ।
७. साना सिंचाई विशेष कार्यक्रमको सदुपयोगबाट खाद्य सुरक्षा एवं आत्म निर्भर बनाउने जस्ता कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
८. मतस्य पालनको क्षेत्रफल तथा उत्पादन वृद्धि, आयत प्रतिस्थापन गर्नको लागि मतस्य पोखरी मरम्मत सुधार तथा मतस्य सम्बन्धि कार्य गर्ने ।

### **सहकारी :**

- यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्थापना भई संचालनमा रहेका र आगामी दिनमा स्थापना भई संचालन हुने बहुउद्देश्यीय समेतका सहकारीहरुलाई प्रवर्द्धन गर्दै लगिनेछ ।
- एक वडा एक कृषि सहकारी स्थापना गर्ने कार्यक्रमलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- महिला तथा लक्षित वर्ग उन्मुख सहकारी संस्थाहरुको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
- उत्पादनमा आधारित आयआर्जन गर्ने सहकारीको स्थापनामा प्राथमिकता दिइनेछ ।
- सहकारीको क्षमता विकास,संस्थागत विकास प्रचारप्रसार गोष्ठी सेमिनार तालिम माध्यमबाट सहकारी प्रवर्द्धनमा जोड दिइनेछ ।
- यस कार्यालय अन्तर्गत रहेका सहकारीहरुको हस्तान्तरण तथा अभिलेखिकरण गर्ने ।
- महिलाले मात्रै संचालन गरेको सहकारीको प्रवर्द्धन तथा क्षमता विकासमा आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।

### **उद्योग तथा वाणिज्य नीति :**

- यस नगरपालिकामा उद्योग ग्राम स्थापनाको लागि संभाव्य क्षेत्रको पहिचान गरी उद्योगहरुको प्रवर्द्धन गर्ने र सो का लागि आवश्यक पूर्वाधारहरुको विकास गर्न संघ, प्रदेश र नीजि क्षेत्र संग सहकार्य गर्दै जाने नीति लिईनेछ ।
- कृषिमा आधारीत घरेलु तथा साना उद्योगका साथै लघु उद्यमहरुलाई विशेष प्राथमिकता दिइ कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- बजारको एकाधिकार र कृतिम अभावको स्थिती रहन नदिन र गुणस्तरहीन एवं म्याद नाघेका वस्तुहरुको विक्रि वितरणलाई रोक्न नापतौल तथा मुल्य मापनका नीति व्यवस्थित गर्दै अनुगमनका माध्यमबाट प्रभावकारी कदम चालिनेछ ।
- लघु उद्यम विकास कोषको स्थापना गरिनेछ । बजार अनुगमनलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

- यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका युवा जनशक्तिहरूको सीप एवं दक्षता विकासका लागि सीपमुलक एवं व्यवसायिक स्वआर्जनका कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न प्राथमिकता दिईनेछ ।

### पर्यटन तथा संस्कृति प्रवर्द्धन नीति :

- यस नगरपालिका भित्र रहेका तिलौराकोट, कुदान लागायत बुद्ध संग सम्बन्धित स्थलहरू, रामघाट, तौलेश्वरनाथ मन्दिर र अन्य मन्दिरहरू, मस्जिद, मदरशा, जगदीशपुर ताल लगाएतका ऐतिहासिक एवं पर्यटकीय र संस्कृतिक स्थलहरूको संरक्षण र संवर्द्धन गर्दै राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा प्रचार प्रसार गरी पहिचान गराउने नीति लिईनेछ ।
- प्राचिन कपिलवस्तुको महत्वलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा पहिचान गराउन तथा संस्कृति आदान प्रदानका लागि मित्र राष्ट्रहरूको नगरपालिकासंग भगिनी सम्बन्ध स्थापना गर्दै जाने नीति लिइनेछ ।
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सबै वडाहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरी संभावित वस्तीहरूमा घरवास (होमस्टे) संचालन गर्न प्रोत्साहन तथा सहजिकरण गरिनेछ ।
- यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र बसोवास गर्ने प्रत्येक जात, जाति एवं समुदायहरूको प्राचीनकाल देखी चल्दै आएको मौलिक संस्कृति (भाषा, भेषभुषा, चाडपर्व),साहित्यकार,कलाकार लाई संरक्षण एवं प्रवर्द्धन गर्दै स्थानीयका राष्ट्रिय प्रतिभाहरूलाई सम्मान गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- कला र संस्कृतिको संरक्षण र संवर्द्धनका लागि पुस्ता हस्तान्तरण कार्यक्रम संचालन गर्न गरिने कृयाकलापहरूमा आवश्यक सहयोग गरिनेछ ।
- जाति, जनजाति लगायतका समुदायहरूको सांस्कृतिक संरक्षण गर्न आवश्यकता अनुसार संग्राहलयहरूको निर्माणमा सहयोग गर्दै लगिनेछ ।
- सामाजिक, सांस्कृतिक तथा सेवामुलक कार्यमा स्थानीय स्रोत साधनको परिचालन गरी स्थानीय जनसहभागीता अभिवृद्धि गर्दै सामुदायिक विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- यस क्षेत्रमा रहेका पर्यटकीय स्थलहरूको संरक्षण, संवर्द्धन,प्रचार प्रसार तथा विकासका लागि साभेदारीमा कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- पर्यटन गुरुयोजना निर्माण गर्न संघ,प्रदेश तथा अन्य संघ संस्थाहरूसंग सहकार्य गरि कार्यन्वयन गर्ने नीति लिइनेछ ।
- पर्यटन, स्थानिय कला तथा सांस्कृतिक प्रवर्द्धन उत्सव,महोत्सव मनाउन आयोजना हुने कार्यक्रममा नगरपालिकावाट आवश्यक सहयोग तथा सहजिकरण गरिने ।
- पर्यटकहरूको सहजताको लागि पर्यटक गाइडहरूको क्षमता विकास सम्बन्धि कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
- पर्यटन शुल्क नगरपालिकाको महत्वपूर्ण आन्तरिक आम्दानीको स्रोत भएको हुंदा मुख्य पर्यटकीय गन्तव्यस्थलहरूमा शुल्क संकलनको लागि लुम्बिनी विकास कोष संग सहकार्य गरि शुल्क निर्धारण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- अन्तर्राष्ट्रियरूपमा चर्चित, मानव निर्मित, सिमसार क्षेत्रमा सुचिकृत तथा चराको लागि अन्तर्राष्ट्रिय गन्तव्यस्थलकोरूपमा रहेको जगदिशपुर तालको विकास संरक्षण र संवर्द्धनका लागि प्रदेश सरकार,संघीय सरकार संग सहकार्य गरी अगाडि बढ्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

## सामाजिक विकास समिति

### शिक्षा तर्फ

१. कपिलवस्तु नगरपालिकामा अवस्थित सम्पूर्ण सामुदायिक विद्यालयहरूमा शिक्षक अभाव रहेको हुँदा पि.सि.एफ. शिक्षकको व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. बाल विकास केन्द्रमा अध्यापन गराउने शिक्षकालाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइनेछ ।
३. विद्यार्थी भर्ना अर्न्तगत ५ देखि १२ वर्ष उमेरका बालबालिका विद्यालय बाहिर नरहुन भनि भर्ना अभियानलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाउने ।
४. बालविकास केन्द्रमा कार्यरत शिक्षिकाहरूले लगाउने पोशाकको रंग नगरपालिकाले छनौट गर्ने तथा सो विषयमा अनुगमन गर्ने ।
५. बालमैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रममा सहयोग नगर्ने विद्यालयलाई कारवाही गर्ने ।
६. नगरलाई साक्षरता घोषणा गर्नका लागि संघ संस्थाहरूबाट तथ्यांक संकलन गरि साक्षरता घोषणा अभियानलाई तिब्रताका साथ अगाडि बढाउने साथै १५ वर्ष देखि ६० वर्ष उमेरका सबै प्रौढलाई साक्षर बनाई यस नगरलाई पूर्ण साक्षर नगर घोषणा गर्ने ।
७. नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्राथमिक उपचारका लागि First Aid Box उपलब्ध गराउने ।
८. यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूको पूर्वाधारको अवस्था अनुगमन गरि सोको प्रतिवेदनको आधारमा आवश्यक बजेट विनियोजन गर्ने ।
९. यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूलाई सुचना मैत्री बनाउनका लागि अनुगमन गरि कम्प्यूटर र प्रिन्टरको सेवा उपलब्ध नभएका प्रत्येक विद्यालयमा एक थान कम्प्यूटर र प्रिन्टर उपलब्ध गराउने ।
१०. यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूको अनुगमन गरि आय व्ययको सामाजिक लेखा परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।
११. सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरूलाई शसक्तिकरण गर्ने ।
१२. यस नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा एक भन्दा बढी बाल विकास केन्द्र संचालन भएकाहरूलाई समुदायमा हस्तान्तरण गरी व्यवस्थापन गर्ने ।
१३. आफ्नै भवन नभएका बाल विकास केन्द्रको भवन निर्माणका लागि समुदायले जग्गा उपलब्ध गराएमा भवन निर्माणको व्यवस्था नगरपालिकाले गर्ने ।
१४. विद्यालयहरूमा शिक्षण सिकाई सामाग्री उपलब्ध गराउने तथा विद्यार्थीहरूको अध्यापनमा सहज वातावरण सृजना गर्ने ।
१५. विद्यालय वरपरको ऐलानी ताल तलैया, पोखरीको आमदानी सोहि विद्यालयले पाउने व्यवस्था मिलाई विद्यालयको आर्थिक स्रोत बलियो बनाउने ।
१६. आगामी वर्ष २०७६ को कार्तिक मसान्त सम्म वडालाई तथा २०७६ चैत्र मसान्त सम्म नगरलाई बालमैत्री नगर घोषणा गरिनेछ । सो का लागि यस आ.व. देखि नै आवश्यक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१७. शिक्षा दिवस तथा बाल दिवस लगायतका शैक्षिक गतिविधिहरूमा उत्कृष्ट ठहरिएका शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूलाई प्रेरणा तथा प्रोत्साहनको लागि सम्बन्धीत वडा बाटै उत्कृष्टताको लागि सुचक निर्धारण गरिनेछ ।
१८. बाल श्रम, बाल हिंसा तथा योन दुरव्यवहार लगायत कुलत व्यवस्थापन तथा न्युनिकरणका कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
१९. नगरपालिका भित्र प्राविधिक शिक्षा संचालन शुरु गरेका २ वटा विद्यालयहरूलाई प्राथमिकता दिइ शिपयुक्त युवा जनशक्ति विकास गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।



२०. नगरपालिका भित्रका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरू मध्ये राम्रो GPA ल्याएका ३ जना बालक तथा ३ जना बालिका गरि १२ जना विद्यार्थीहरूको लागि सम्मान कार्यक्रमको आयोजना गरि प्रोत्साहन स्वरुप प्रशंसापत्र उपलब्ध गराउने ।
२१. प्राधानाध्यपकहरूको आवश्यकता अनुसार, बालविकासका शिक्षकहरूको त्रैमासिक रुपमा तथा मदरसाहरूको अर्धवार्षिक रुपमा समिक्षा बैठक गर्ने ।
२२. प्रचालित ऐन, नियम, कानून विरुद्धका कुसंस्कार तथा कुप्रथा लगायतका विरुद्धमा सामाजिक सचेतनाकरण कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने ।
२३. विद्यालयहरूमा लेखा व्यवस्थापनका लागि तालिम संचालन गर्ने ।
२४. विद्यालयका पठन पाठनको सुदृढीकरणको लागि EGR कक्षा संचालन गर्ने साथै माथिल्ला कक्षाहरूमा नियमित अनुगमन तथा पृष्ठपोषणका कार्यहरू गर्ने ।
२५. बाल विकासका शिक्षिकाहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गरि उत्कृष्ट शिक्षिकालाई सुचकको आधारमा पुरस्कृत गर्ने ।
२६. समुदायमा संचालित बालविकासका बालबालिकाको खाजा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।
२७. कक्षा कोठामा प्रयोग हुने शैक्षिक सामाग्रीको प्रदर्शनी गरि उत्कृष्टलाई पुरस्कृत गर्ने ।
२८. पशुपति प्रताप पुस्तकालयलाई थप व्यवस्थित तथा संचालन गर्न नगरपालिकाले आवश्यक पहलका साथ सहकार्य गर्ने ।
२९. नगरपालिकाको शैक्षिक प्रोफाइल तयार गरि अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने ।
३१. नगरपालिका भित्रका विद्यालयहरूमा अध्यापन गर्ने शिक्षक, शिक्षिका तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकासका लागि तालिमको आयोजना गर्ने ।
३२. शिक्षा विकासका लागि अतिरिक्त क्रियाकलाप, खेलकुद तथा बाल उद्यान निर्माणका कार्यलाई प्राथमिकता दिने ।
३३. नगर शिक्षा शाखालाई व्यवस्थित तथा सुदृढीकरण गर्ने ।
३४. बाल समूह सञ्जालहरूको संस्थागत सुदृढीकरण तथा यस्ता समूह सञ्जाल मार्फत बाल बालिकाहरूको क्षमता विकासका लागि अवसरहरू सृजना गर्न जोड दिइनेछ ।
३५. कपिलवस्तु नगरपालिकाको शिक्षा नियमावली तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा भएका व्यवस्थाहरू क्रमशः कार्यान्वयन गर्ने ।
३७. बौद्ध विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पस स्थापना गरी सांस्कृतिक तथा पुरातात्विक अध्ययन अध्यापन गर्ने गराउने व्यवस्थाको लागी सम्बन्धित निकायमा आवश्यक पहल गरिनेछ ।
३८. आवश्यकताको अधारमा दरबन्दी मिलान तथा स्कुलहरूको मर्ज गरी शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार ल्याउने नीति लिइनेछ ।
३९. कार्यसम्पादनको अधारमा पुरस्कृत तथा सजाय गर्ने प्रणाली लाई अवलम्बन गरिनेछ ।
४०. पञ्च वर्षिय विद्यालय सुधार योजना तर्जुमा गरि लागु गर्ने ।

## स्वास्थ्य तर्फ

### **जिल्ला अस्पताल**

१. तौलिहवा अस्पताललाई ५१ बेडको अस्पतालको रुपमा स्तर उन्नति गर्न पहल गरिनेछ ।
२. तौलिहवा अस्पताललाई दिगो रुपमा विकास गर्ने, सेवा प्रवाहलाई सुदृढ गर्ने तथा सेवा शुल्कमा वृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

### **आयुर्वेद तर्फ**

१. आयुर्वेद अस्पतालको सेवा प्रवाहलाई सुदृढ गरिने ।

## स्वास्थ्य चौकी तर्फ

स्वास्थ्य चौकीहरूको संचालन व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ ।

## सामाजिक विकास तर्फ

१. कपिलवस्तु बाल गृहका अनाथ बालबालिकाको संरक्षण र हितको कार्यक्रम गरिनेछ ।
२. अपाङ्ग, दृष्टिविहिन, किशोर किशोरी, महिला बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, एकल महिला (शिप विकास कार्यक्रम), तेस्रो लिङ्गीहरूको क्षमता विकास तथा सशक्तिकरण तर्फ बजेट विनियोजन गर्ने ।
३. बाल श्रम न्यूनिकरण गर्न पम्पलेटिङ्ग, माइकिङ्ग, डकुमेन्ट्री जस्ता माध्यमबाट जनचेतना मूलक कार्यक्रम गर्ने ।
४. अपाङ्ग मैत्री संरचना निर्माणमा जोड दिने ।
५. विभिन्न दिवसहरू मनाउन आवश्यक पहल गर्ने ।
६. जेष्ठ नागरिक परिचयपत्र वितरण कार्यक्रम गर्ने ।
७. महिला तथा बालबालिका शाखामा महिला तथा बालबालिकाको क्षमता विकास तथा शिप मुलक, सचेतना मूलक कार्यक्रमको लागि आवश्यक स्रोत साधनको व्यवस्था गर्ने ।
८. अपाङ्ग परिचयपत्र वितरण कार्यक्रम गर्ने ।
९. किशोरी विकास (१० वर्ष देखि १९ वर्ष सम्म), एकल महिला (घरेलु हिंसा पिडित, मानसिक सन्तुलन कमजोर भएका, वेवारिसे, को लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन गर्ने तथा उद्यार कोष खडा गर्ने ।
१०. नगरक्षेत्र भित्र रहेका बाल मजदुरी गरेका बालशोषणमा परेका अनाथ बालबालिका तथा घरेलु हिंसा, यौन हिंसामा परेका अनाथ महिला तथा पुरुषहरूको पुनस्थापना तथा उद्धार गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
११. बाल तथा बालिका शशक्तिकरणका कृयाकलापहरूमा UNFPA संग सहकार्य गर्ने ।
१२. नगरपालिका मातहतका स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई वेसिक LIMS, Forecasting सम्बन्धि तालिम प्रदान गरि स्वास्थ्य आपूर्ति व्यवस्थापनमा UNFPA संग सहकार्य गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
१३. नगरपालिकास्तरीय आवधिक योजना, विपद् व्यवस्थापन योजना तयार गर्न र कार्यान्वयन गर्न UNFPA संग सहकार्य गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
१४. नगरस्तरीय बाल विवाह न्यूनिकरणको रणनीतिक योजना तयार गरि कार्यान्वयन गर्न UNFPA संग सहकार्य गरि कार्य गर्ने ।
१५. जिल्ला युवा विकासको रणनीतिक योजना समिक्षा गरि नगरस्तरीय युवा योजना तयार पारी कार्यान्वयन गर्ने ।
१६. लैंगिक हिंसा न्यूनिकरण सम्बन्धि कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
१७. महिला हिंसा पिडितहरूलाई एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र मार्फत् आवश्यक व्यवस्थापन गर्न UNFPA संग आर्थिक तथा प्राविधिक सहकार्य गरि संचालनमा ल्याउने ।
१८. नगरस्तरीय वस्तुगत विवरण तयार पार्न UNFPA संग प्राविधिक सहयोग लिने ।
१९. नगरपालिका अन्तर्गत स्वास्थ्य संस्थाहरूलाई किशोर किशोरी मैत्री गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरि कार्यान्वयन गर्ने ।
२०. महिला, आदिवासी, जनजाती, मधेसी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित आदि लक्षितवर्गको कार्यक्रम गर्दा त्यस्ता वर्गका विपन्न जनताको आय आर्जन, सीप विकास र क्षमता अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ ।
२१. नगरपालिका क्षेत्र भित्रका मुस्लिम समुदायका किशोरीहरूको शशक्तिकरण तथा क्षमता विकास गर्दै जाने ।
२२. यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन गरिने प्रत्येक विकास निर्माण, श्रोत साधनको वितरण र अन्य क्रियाकलापहरूमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको नीतिलाई प्रभावकारी रूपमा अवलम्बन गर्दै लगिनेछ ।

- २३ महिला,बालबालिका,युवा,जेष्ठ नागरिक र लक्षित वर्गको सशक्तिकरण गर्दै विकासको मूलप्रवाहमा समाहित गर्ने नीति लिईने छ ।
- २४ यूवाहरुलाई कुलत तथा दुर्व्यशनबाट टाढा राख्न र शारिरीक तथा मानसिक क्षमताको विकास गर्न नगर स्तरीय खेलकुद कार्यक्रमहरुको आयोजना गर्न विशेष प्राथमिकता दिईनेछ ।
- २५ यस नगरपालिका क्षेत्रभित्रका लक्षित वर्गहरुको सरकारी निकाय, गैरसरकारी निकायहरुबाट प्रदान गरिने सेवा सुविधाहरुमा पहुँच अभिवृद्धि गर्न, विकास निर्माणका क्रियाकलापहरुमा अर्थसहितको सहभागिता सुनिश्चत गर्न र प्राप्त प्रतिफलको न्यायोचित वितरण हुने व्यवस्था गर्न आवश्यक प्रवन्ध गरिनेछ ।
- २६ बजेट विनियोजन गर्दा आयोजनाबाट धेरै भन्दा धेरै जनताहरुलाई फाइदा हुने अधिकतम सामाजिक फाइदाको सिद्धान्त अवलम्बन गरिनेछ ।
- २७ महिला सशक्तिकरणका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । बालविवाह, दाइजोप्रथा, महिला हिंसा, पढाई बिचमा छोड्ने प्रवृत्तिलाई न्यूनीकरण गर्न विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- २८ बाल मैत्री स्थानीय शासन अवलम्बन गर्न [आ.व.२०७१/०७६](#) देखि पुंजिगत खर्चको १५ प्रतिशत रकम बालबालिकाका क्षेत्रमा विनियोजन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- २९ गर्ल्स टेक्निकल इन्सटीच्यूट स्थापनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन कार्य अगाडी बढाइने छ ।

## बन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन विकास समिति

### विपद व्यवस्थापन

१. आपतकालको लागि विपद व्यवस्थापन कोष लाई निरन्तरता दिने ।
२. विपद व्यवस्थापन अन्तर्गत आपतकालिन सेवा दिनका लागि एम्बुलेन्सको व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने ।
३. दमकल सेवालालाई नियमित तथा प्रभावकारी रुपमा संचालन गर्ने ।
४. नगरपालिका क्षेत्रभित्र मानविय एवं प्राकृतिक कारणले हुने विपदको जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूजिगत बजेटको कम्तिमा एक प्रतिशत रकमको व्यवस्था सहित एक विपद व्यवस्थापन कोष स्थापना गर्न पहल गरिने र खासगरी गर्मी एवं वर्षा मौसममा आउनसक्ने विपद्हरु (आगोलागी, बाढी, चट्याङ, महामारी) को न्यूनीकरणको लागी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने र त्यस्ता प्राकृतिक प्रकोपबाट बच्नको लागी स्थानीय जनताहरुको संलग्नतामा विभिन्न प्राकृतिक प्रकोप न्यूनीकरण कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
५. सर्पको टोकाईबाट हुने मानवीय क्षतिलाई न्यूनीकरणगर्न गोरुसिङ्गेमा रहेको सर्प दंश उपचार केन्द्र संग सहकार्य र समन्वयमा कार्य गर्ने ।

### फोहरमैला व्यवस्थापन

- ६ नगर सरसफाईको कार्य Public Private Partnership मा गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- ७ फोहोर मैला व्यवस्थापन अन्तर्गत कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्टिनेगरि फोहोर संकलन बिन राख्ने ।
- ८ फोहोर मैला संकलनको लागि शहरी क्षेत्र मात्र केन्द्रित नभई ग्रामिण क्षेत्रमा समेत सेवा विस्तार गर्दै लैजाने ।
- ९ फोहर विसर्जन गर्ने स्थानको पहिचान गरि गुरुयोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।
- १० सरसफाईको अनुगमन तथा मुल्यांकन कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने साथै अनुगमन गर्दा निश्चित स्थानभन्दा बाहिर फोहोर फाल्ने लाई दण्ड जरिवाना तथा सजाय गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

- ११ आवश्यकताको आधारमा फोहरमैला व्यवस्थापनमा उत्कृष्ट स्थानको अन्तर्देशीय भ्रमण समेत गर्ने नीति लिइनेछ ।
- १२ प्लाष्टिकजन्य वस्तु तथा पदार्थको नियन्त्रण तथा प्रयोगमा न्युनिकरण गर्दै लैजाने नीति अवलम्बन गर्ने ।
- १३ फोहरलाई मोहरमा रुपान्तरण गर्न कुहिने फोहरवाट कम्पोष्ट मल उत्पादन गर्ने तथा वैकल्पिक उर्जा समेत उत्पादन गर्न वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्रसंग सहकार्य गर्दै जाने ।
- १४ फोहरमैला नियन्त्रण निर्देशिका तयार नहुंदा सम्म संघिय फोहर मैला व्यवस्थापन ऐनलाई कार्यान्वयन गर्ने ।
- १५ फोहर विसर्जन स्थलको लागि नजिकका छिमेकी स्थानीय तहहरूसंग समन्वय सहकार्य गरि जाने ।
- १६ ढल निकासको गुरुयोजना तयार भए पछि दाताहरु संगको सहकार्यमा कार्यान्वयन गर्ने ।
- १७ नगरलाई खुल्ला दिशामुक्त क्षेत्र घोषणा गर्न आवश्यक पहल गर्ने ।
- १८ नगर सुन्दरिकरण गर्न व्यवस्थित पार्किंग व्यवस्था, जेब्रा क्रसिंग,ट्राफिक संकेतका बोर्डहरु,हरियाली प्रवर्द्धन र फुटपाथ क्लियरिंग जस्ता कार्यक्रम संचालनमा प्राथमिकता दिइनेछ ।
- १९ वातावरणमैत्री स्थानीय शासनलाई अवलम्बन गर्न १२ वटै वडावाट हरियाली प्रवर्द्धनमा विशेष पहल गरिनेछ ।

## सुशासन तथा संस्थागत विकास समिति

### संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह

#### मानव संसाधन विकास नीति :

- नगरपालिकाका गतिविधि र सुचनाहरु प्रगति प्रतिवेदन, स्थानीय पत्रपत्रिका, रेडियो टेलिभिजन तथा वेबसाइट र सामाजिक सञ्जाल मार्फत प्रकासन र प्रसारण गरिनेछ ।
- नगरपालिकावाट संचालन हुने विकास निर्माणका कामहरुमा गुणस्तर कायम गर्न अनुगमन, सुपरिवेक्षण तथा मूल्यांकन कार्यलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- नगरपालिकाको सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाउन आवश्यक पर्ने सफ्टवेयरको निर्माण, कर्मचारीहरुको लागि क्षमता विकास तालिम एवं संगठनात्मक अध्ययन लगायत आवश्यक संस्थागत सुधार गरिनेछ ।
- कर्मचारी व्यवस्थापन सर्भेक्षण तयार पारी सोही बमोजिम दरबन्दी तयार गरिनेछ ।
- आन्तरिक स्रोतको संभाव्यता अध्ययन गरि सो को दायरा वढाउदै लगिनेछ । राजश्व संकलनलाई प्रभावकारी बनाउदै कर दाता मैत्री बनाइनेछ । उत्कृष्ट करदातालाई पुरस्कृत तथा सम्मान गरिनेछ । उपर्युक्त ठाउँहरुमा पार्किङ शुल्क लगाउने, करका दरहरुमा समयानुकूल परिमार्जन गर्ने तथा करदाता शिक्षा कार्यक्रम आदि कार्यहरुमा नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत अभिवृद्धि गर्न जोड दिइनेछ ।
- वडा कार्यालयहरुवाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाहलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउन कम्प्युटर पद्धतिवाट कार्य गर्न जोड दिइनेछ ।
- कर्मचारी प्रशासनमा दण्ड र पुरस्कारको नीतिलाई अझ बढी प्रभावकारी बनाउदै लगिनेछ ।
- यस नगरपालिकालाई सूचनामैत्री बनाउने नीति लिइनेछ ।
- यस नगरपालिका, वडा कार्यालय र अन्य विषयगत कार्यालयहरुमा कार्यरत कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरुको दक्षता अभिवृद्धिका लागि आवश्यकता अनुसारको क्षमता विकास तालिमको कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- कर्मचारी प्रशासन सम्बन्धि नीति तर्जुमा गरिनेछ ।
- कर्मचारी अभिलेख प्रणालीलाई सुदृढिकरण गरिनेछ ।
- व्यक्तिगत घटना दर्ता विवरणलाई अद्यावधिक गर्दै जाने र १२ वटै वडामा कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

- गरिव घरपरिवार परिचयपत्र वितरण कार्यक्रम जिल्ला समन्वय समिति संग सहकार्य गरि १२ वटै वडाहरूमा समयमा नै वितरण गरिनेछ ।
- कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादन अभिवृद्धि गरी उच्च मनोबलका साथ काम प्रति समर्पित गराउन स्थानीय भत्तालाई कार्य सम्पादनमा आधारित गराउदै लैजाने नीति लिईनेछ ।
- स्थानीय समुदायको संयुक्त लगानीमा संचालन हुने योजनालाई अधिक प्राथमिकता दिइनेछ , यस्ता योजना सम्झौता गर्नु भन्दा अगाडि समुदायबाट जम्मा गर्नु पर्ने लागत सहभागिता रकम नगरपालिकाको खातामा जम्मा गरिसक्नु पर्ने र त्यस्तो योजनाको कार्यान्वयन सोही समुदायका सदस्यहरू मध्येबाट उपभोक्ता समिति गठन गरि कार्यान्वयन गर्न जोड दिइनेछ ।
- नगरपालिकालाई वुभाउनुपर्ने [आ.व.२०७५।०७६](#) को कर शुल्क महशुल आदि वैशाख मसान्त भित्र वुभाएमा १० प्रतिशत् छुट दिने नीति लिइनेछ । घरवहाल कर संकलनलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन लागत संकलन अनुगमन मुल्यांकन गरि कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
- महिलाहरूको स्वामित्वमा रहेको घर घडेरी जग्गा र घर नक्सा पास तथा व्यापार व्यवसायमा लाग्ने कर रकममा २० प्रतिशत् छुट दिने । व्यापार व्यवसायमा लाग्ने कर असुलीमा उद्योग वाणिज्य संघ संग सहकार्य गर्ने ।
- नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहेको सम्पत्तिको संरक्षण गर्दै सार्वजनिक सम्पत्तिमा भएको अतिक्रमण हटाई त्यस्ता सम्पत्तिको उपयोगबाट राजश्व अभिवृद्धिमा पहल गरिनेछ ।
- आन्तरिक राजश्व अभिवृद्धिका लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी अन्तर्गत व्यवसाय कर,पसल घर जस्ता क्षेत्रमा भएको सार्वजनिक निजी साभेदारीमा जोड दिइनेछ । नदीजन्य वस्तु तथा प्राकृतिक श्रोत साधनको संरक्षण उचित उपयोग र सदुपयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- एकीकृत सम्पत्ति कर प्रणालीलाई [आ.व.२०७५।०७६](#) मा समेत निरन्तरता दिइनेछ ।
- नगरपालिकाको पुराना बाँकी बक्यौता [आ.व.२०७५।०७६](#) को ६ महिना भित्र वुभाउन ल्याउनेलाई बक्यौता रकमको २० प्रतिशत् छुट दिने ।
- राजश्व शाखा तथा राजश्व संकलनमा संलग्न कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
- वडा कार्यालयको राजश्व अभिलेख प्रणाली सुदृढ गर्ने,अनुगमन गर्ने,चुहावट नियन्त्रण गर्ने र समयमै संचित कोषमा दाखिला गराउने ।
- नगरपालिकाको आम्दानी तथा खर्चको लेखांकन प्रतिवेदन तथा लेखापरीक्षणमा पारदर्शिता र जवाफदेहीता अभिवृद्धि गर्दै वित्तिय सुशासन कायम गरिनेछ । खर्चको सार्वजनिकरण गर्दै लगिनेछ ।
- आन्तरिक लेखापरीक्षण लाई विश्वसनिय र प्रभावकारी बनाउन कोष तथा लेखानियन्त्रण कार्यलय संग सहकार्य गर्ने ।
- वेरुजुको लागत अद्यावधिक गरि सम्परिक्षण गर्ने,वेरुजु हुन नदिने गरि आर्थिक कारोवार गर्नमा जोड दिने,वेरुजु फछ्यौट गरी वेरुजु न्युनिकरण गर्दै जाने र वेरुजु फछ्यौट कार्यमा संलग्न कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने ।
- सुचना प्रविधिमा आधारित वित्तिय व्यवस्थापनको विकासमा जोड दिइनेछ ।
- महालेखा परिक्षकको कार्यालयबाट हुने अन्तिम लेखापरीक्षणको लागि आवश्यक कागजातहरू तयारी तथा आ.ले.प.प्रतिवेदन तयार गरी राख्ने ।

#### संस्थागत क्षमता विकास नीति :

- यस नगरपालिका र नगरपालिका क्षेत्रभित्र नगरपालिका मातहत रहने/रहेका सबै सरकारी निकायहरूको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिका लागि आवश्यक भौतिक श्रोत साधन उपलब्ध गराउने र आधुनिक सूचना प्रविधिमैत्री बनाउदै लगिनेछ ।

- कार्यालयको मर्मत सम्भार रंगरोगन,पार्क सुन्दरीकरण मिटिग हल मर्मत व्यवस्थापन लगायतका कार्यहरु गर्दै जाने ।

### सेवा प्रवाह नीति :

- यस नगरपालिका, नगरपालिका मातहतका सबै सरकारी एवं अर्द्धसरकारी निकायहरुबाट प्रवाह गरिने सेवालाई निश्चित मापदण्ड तयार गरी सो मापदण्डका आधारमा सूचना मैत्री प्रविधिको प्रयोग गरी छिटो, छरितो, चुस्त, दुरुस्त एवं पारदर्शी रूपमा प्रवाह गर्ने नीति अख्तियार गरिनेछ । साथै नागरिकवडापत्रलाई अद्यावधिक तथा डिजिटलाईज गरिनेछ ।
- ढिलो न्याय दिनु न्याय नदिनु सरह हो भन्ने मान्यतालाई आत्मसात गरी न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र भित्र रही नगरवासीहरुलाई सुलभ, सरल, भरपर्दो, छिटो, छरितो एवं न्यायमा पहुच एवं राहत हुने गरी न्यायिक समितिलाई सकृय र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- वैदेशिक रोजगारलाई भरपर्दो र सुरक्षित गराउन श्रम तथा रोजगार मन्त्रालयसंगको सहकार्यमा लागत सहभागितामा आप्रवासन कार्यक्रम सम्बन्धि नीति लिइनेछ ।
- यस नगरपालिकाका सबै वडा कार्यालयमा लेण्डलाईन टेलिफोन तथा इन्टरनेटको सहज पहुन पुर्याउन आवश्यक व्यवस्थाका लागी पहल गरिनेछ ।
- सुचनाको हक सम्बन्धी ऐन २०६४ को प्रावधानलाई कार्यान्वयन गर्दै लैजाने ।
- वर्षको दुई पटक सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम गर्ने ।
- जनताको सहजताको लागि कार्यालयमा सुचना प्रसारण गरि कार्य प्रकृयालाई सहजता बनाउने ।
- सुशासन र पारदर्शितालाई मध्यनजर राख्दै नागरिकको गुनासो सम्बोधन गर्न र सुभाबका लागि हट लाइनको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।
- नगरपालिकावाट हुने तालिम गोष्ठी बैठक तथा अनुगमनका दररेटहरुको नर्म्स तयार गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- नगरपालिकावाट हुने तालिम गोष्ठी जस्ता कार्यक्रम संचालनका लागि लागत सहभागिता गर्नेलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।

### **विधायन समिति**

१. नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ मा भएको व्यवस्थाहरुको कार्यान्वयनका लागि कपिलवस्तु नगरपालिकालाई प्राप्त भएको अधिकार क्षेत्र भित्र रहि विभिन्न ऐन, कानून, कार्यविधि, नियमावली तथा निर्देशिका बनाउनु पर्ने ।
२. ऐन, कानून, कार्यविधि, नियमावली तथा निर्देशिका बनाउनका लागि सो संग सम्बन्धित विशेषज्ञबाट अध्ययन अनुसन्धान, परामर्श गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरि कार्यान्वयनमा लैजाने ।

अध्यक्ष महोदय,

अब म आगामी आ.व. ७५/७६ को प्रस्तावित आय व्ययको विवरण प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु ।

आय : ७१ करोड ३ लाख ३० हजार

व्यय : ७१ करोड ३ लाख ३० हजार

पूँजीगत खर्च : ५३ करोड ९६ लाख ४१ हजार

चालु खर्च : १७ करोड ६ लाख ८९ हजार

### क्षेत्रगत तर्फ

विषयगत क्षेत्र	बजेट रु. हजारमा
पूर्वाधार विकास समिति	१९९३३८२००
आर्थिक विकास समिति	२५०६६८००
सामाजिक विकास समिति	२८७६०१०००
बन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन समिति	१२६२५०००
सुशासन तथा संस्थागत विकास समिति	१५०१००००
<b>समिति तर्फको जम्मा रकम</b>	<b>५३९६४१०००</b>

चालु तर्फ कुल जम्मा रकम	१७०६८९०००
पुजी तर्फ कुल जम्मा रकम	५३९६४१०००
<b>कुल जम्मा बजेट रकम</b>	<b>७१०३३००००</b>

अध्यक्ष महोदय,

यो बजेटको कार्यान्वयनबाट नगरपालिकाको पूर्वाधार, सामाजिक, आर्थिक, संस्थागत तथा सुशासन, विपद व्यवस्थापनका विषयगत क्षेत्रहरुमा सकारात्मक परिवर्तन आई यस नगरपालिकाको चाहना **'समृद्ध नगर खुसी नगरवासी,स्थिर र दिगो विकासको गति'** को लक्ष्य हासिल हुनेछ, भन्ने विश्वास लिइएको छ ।

अध्यक्ष महोदय,

प्रस्तुत वार्षिक नीति, कार्यक्रम र बजेट आर्थिक विधेयक तथा विनियोजन विधेयक जस्ता महत्वपूर्ण दस्तावेजहरु निर्माण गर्ने क्रममा नगर प्रमुख ज्यू बाट प्राप्त मार्ग दर्शन र सुझावका लागि हार्दिक आभार तथा कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । यसै गरि संघीय सरकार, प्रदेश सरकार विषयगत समितिका संयोजकहरु, राजनितिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधि ज्यूहरु, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत शाखा प्रमुखहरु लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरु, समाजसेवी, उद्योग वाणिज्य संघ प्रमुख तथा प्रतिनिधि, नगरका लब्ध प्रतिष्ठित व्यक्तित्वहरु, गैर सरकारी संघ

संस्थाहरु, संचार कर्मी, सल्लाहकार ज्यूहरु लगायत सबै पक्षबाट सहयोगको लागि हार्दिक धन्यवाद तथा कृतज्ञता व्यक्त गर्दै कार्यान्वयनमा सबै पक्षको सहयोग प्राप्त हुने विश्वास राख्दछु ।

धन्यवाद !